

KPSS COĞRAFYA · ÜNİTE 7 / 8 · TÜRKİYE'NİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Türkiye'de Ulaşım, Ticaret ve Turizm: KPSS Hap Bilgi

Bu ünite

32 çıkmış soru (2014-2024)

bu bloktan yılda ~8 soru

32 ÖSYM tuzağı

Ulaşım, ticaret ve turizm ekonomik coğrafyanın son büyük konusu: ÖSYM 2014-2024 arasında buradan **32 soru** sordu, sınav başına 2-3.

Soruların 14'ü **ulaşımdan** (demir yolu, hızlı tren, otoyol, köprü, sınır kapısı), 13'ü **turizmden** (hangi tarihî varlık hangi ilde, millî parklar, turizm türleri), 5'i ticaretten.

Turizm sorularının çoğu "eşleştirmelerden hangisi yanlış" biçiminde: not o yüzden il-varlık eşleştirmesini haritalarla veriyor.

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

32 sorunun 14'ü tek konudan geldi: Ulaşım: demir yolu, kara yolu, köprü, sınır kapısı.

Ulaşım: demir yolu, kara yolu, köprü, sınır kapısı ■■■■■■■■■■■■■■■ 14 soru

2014 Ulaşım sistemlerinin gelişimi: doğru bilgiler 2014 Yurt içi ve yurt dışı yük taşımacılığı

2015 Kıyıda hızlı tren yapımının sorunu 2018 Ulaşım maliyetinin yüksek olduğu doğrultular

2019 Komşu ülkeyle sınırı olmayan il 2020 Demir yolunun bulunmadığı alan

2021 Kıtaların yaklaştığı konumun avantajı 2021 Denize dolguyla yapılan havalimanı

2022 (iptal) Anadolu ile Trakya'yı bağlamayan köprü

2022 Gürcistan'dan İran'a sınır kapıları 2022 Kara yolu taşımacılığı: doğru ifadeler

2023 Otoyol bağlantısı olmayan iki merkez 2023 Doğu Ekspresi'nin uğramadığı kent

2024 İstanbul'dan hızlı trenle gidilemeyen kent

Turizm: tarihi varlıklar, milli parklar, turizm türleri ■■■■■■■■■■ 13 soru

2014 Kış koridorunun belirlenmesinde etkili olanlar

2016 Kruvaziyer turizminin geliştiği iki liman 2017 Turistik mekân ve il eşleştirmesi

2018 Türkiye'nin ilk milli parkı 2019 Yerleşim tarihi açısından önemli yer ve il

2019 Kongre turizminin geliştiği il 2020 Akdeniz'de turizm sezonunun uzun olması

2021 Kasımiye Medresesi ve Deyrulzafaran'ın ili

2022 (iptal) İş turizmin artmasında az etkili olan

2022 UNESCO listesinde birden çok varlığı olan il

2023 Sümela, Troya, Hattuşa, Gordion: hangi il yok? 2024 Milli park ve il eşleştirmesi

2024 Haritada turizm özellikleri verilmeyen alan

Ticaret: ihracat, enerji ithalatı, boru hatları ■■■■■ 5 soru

2015 İhracat tablosundan varılamayacak yargı 2016 Petrol ve gaz alınmayan ülke

2016 İhracat gelirindeki payı az olan ürün 2017 2007'de açılan, Avrupa'ya gaz taşıyan hat

2023 Gelişmesinde sanayinin etkisi az olan kent

Yıllar 2014-2024 KPSS Genel Kültür testlerinden; "2022 (iptal)" ÖSYM'nin iptal edip yenilediği 2022 oturumu.

Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yıla işaretli.

2 Ulaşım

Ulaşımın dönemleri

1923-1950 • Cumhuriyetin ilk yılları: **demir yolu öncelikli**; "demir ağlarla ördük".

KPSS 2014

1950 sonrası • **Kara yolu** yatırımları hızla arttı; demir yolu geri planda kaldı. **KPSS 2022**

1973 • İlk otoyol (24 km); 1980'lerden sonra otoyol yapımı hızlandı. **KPSS 2023**

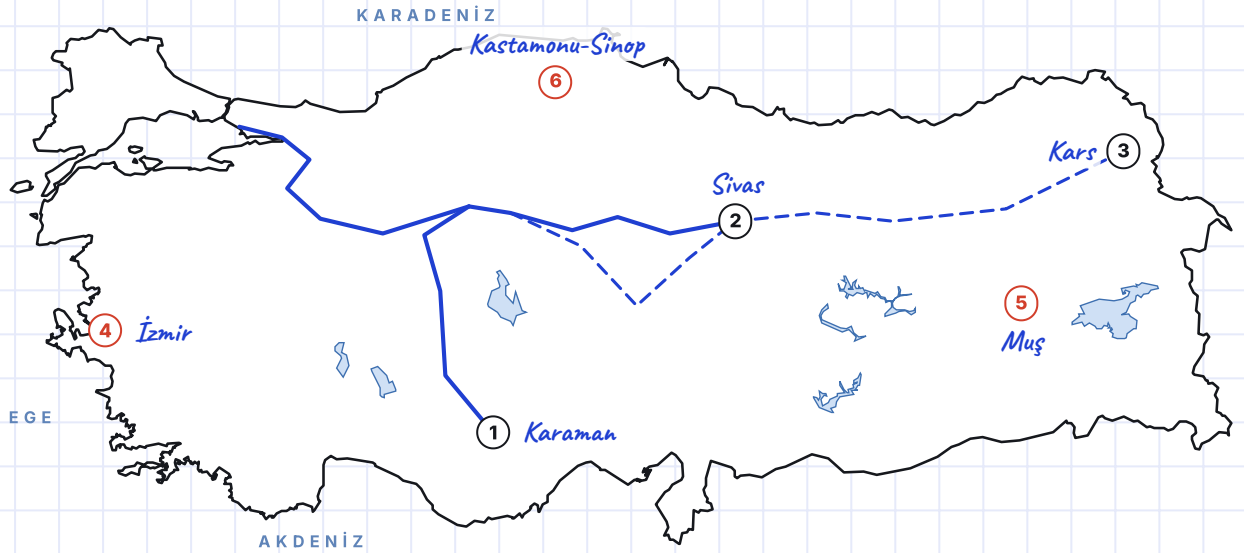
2000 sonrası • **Hava yolu** büyüdü, havalimanı olmayan birçok kente havalimanı yapıldı; **hızlı tren** hatları açıldı. **KPSS 2014**

ÖSYM'nin sorduğu ulaşım bilgileri

- Yük taşımacılığında **yurt içinde kara yolu**, **yurt dışında deniz yolu** egemen. **KPSS 2014**
- Petrol ve doğal gaz kara yoluyla değil **boru hatlarıyla** taşınır. **Kabotaj Kanunu** (1926) kara yolu için değil, **deniz** taşımacılığı için çıktı: kıyı taşımacılığı Türk gemilerine verildi. **KPSS 2022**
- Demir yolu ana hattı 25 bin km'yi geçmedi: yaklaşık 13-14 bin km. **KPSS 2014**
- Ulaşımın en pahalı olduğu doğrultular dağları **dik kesen** kuzey-güney hatları: Karadeniz kıyısından iç kesime, Akdeniz kıyısından Torosları aşır İç Anadolu'ya. Kıyıya paralel doğu-batı hatları daha ucuz. **KPSS 2018**

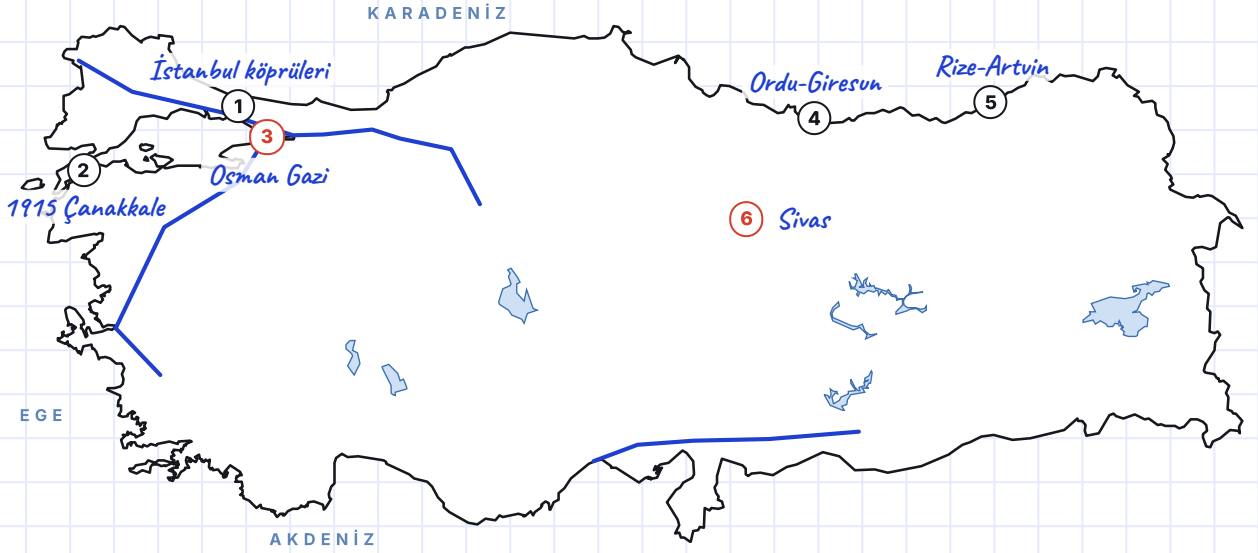
- Karadeniz ve Akdeniz kıyısında hızlı tren yapmanın en büyük sorunu: dağların kıyıya paralel uzandığı **dağlık arazide yapım maliyeti**. **KPSS 2015**
- Türkiye eski dünya karalarının (Asya, Afrika, Avrupa) birbirine en çok yaklaştığı yerde: en büyük avantajı **ulaşım güzergâhları** üzerinde olmak. **KPSS 2021**
- Düz alanın az olduğu kıyıda havalimanı **denize dolgu** yapılarak kuruldu: **Ordu-Giresun** (2015) ve Rize-Artvin (2022). **KPSS 2021**

Hızlı tren ve Doğu Ekspresi

- ① **Karaman** hızlı tren hattının güney ucu **KPSS 2024**
 - ② **Sivas** hızlı tren var; Doğu Ekspresi de geçer **KPSS 2024**
 - ③ **Kars** Doğu Ekspresi'nin son durağı **KPSS 2023**
 - ④ **İzmir** sınav tarihinde (2024) hızlı tren yoktu **KPSS 2024**
 - ⑤ **Muş** Doğu Ekspresi'nin güzergâhında değil **KPSS 2023**
 - ⑥ **Kastamonu-Sinop** demir yolu yok **KPSS 2020**
- ↳ Düz çizgiler hızlı tren, kesikli çizgi **Doğu Ekspresi**: Ankara, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Erzincan, Erzurum, Kars. **KPSS 2023**

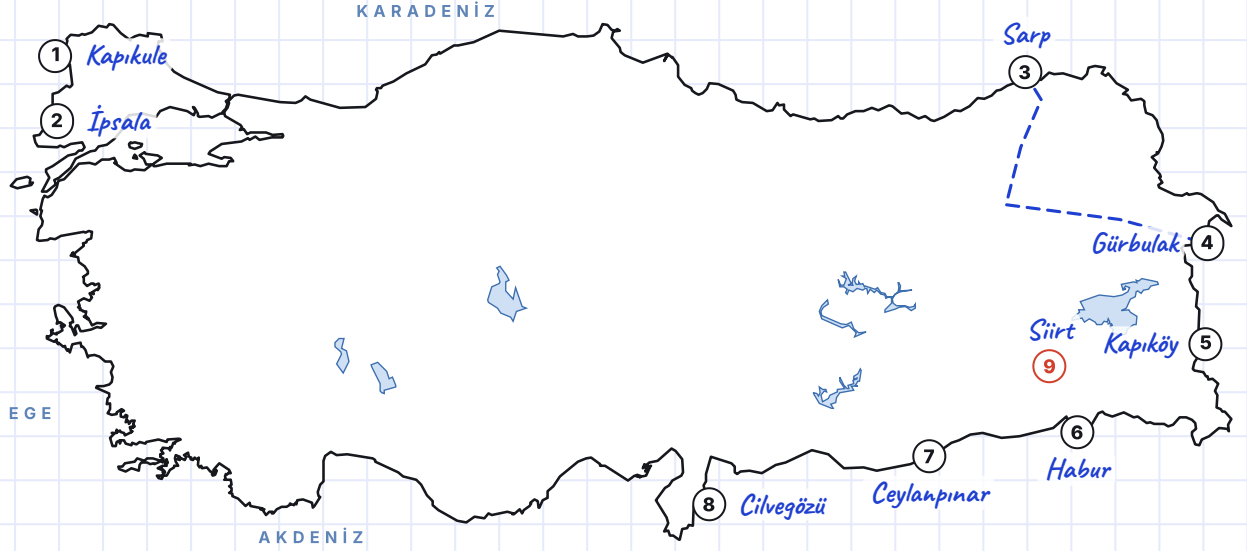
Otoyollar, köprüler ve havalimanları

- ① **İstanbul Boğazi köprüleri** 15 Temmuz, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim: Trakya ile Anadolu **KPSS 2022 (iptal)**
- ② **1915 Çanakkale Köprüsü** Gelibolu-Lapseki: Trakya ile Anadolu **KPSS 2022 (iptal)**
- ③ **Osman Gazi Köprüsü** İzmit Körfezi: iki ucu da Anadolu'da **KPSS 2022 (iptal)**
- ④ **Ordu-Giresun Havalimanı** denize dolgu **KPSS 2021**
- ⑤ **Rize-Artvin Havalimanı** denize dolgu
- ⑥ **Sivas** Ankara ile arasında otoyol yok (2023) **KPSS 2023**

↳ Çizgiler ÖSYM'nin 2023'te sorduğu otoyollar: Edirne-İstanbul-Düzce-Ankara, İzmir-Aydın, Mersin-Adana-Gaziantep-Şanlıurfa ve İstanbul-Bursa-İzmir. **Sivas-Ankara** arasında otoyol yok. **KPSS 2023**

Sınır kapıları

① Kapıkule (Edirne) Bulgaristan	② İpsala (Edirne) Yunanistan
③ Sarp (Artvin) Gürcistan KPSS 2022	④ Gürbulak (Ağrı) İran KPSS 2022
⑤ Kapıköy (Van) İran	⑥ Habur (Şırnak) Irak
⑦ Ceylanpınar (Şanlıurfa) Suriye	⑧ Cilvegözü (Hatay) Suriye
⑨ Siirt komşu ülkeyle sınırı olmayan il KPSS 2019	

↳ Gürcistan'dan Artvin'e girip kara yoluyla İran'a giden kafil **Sarp**'tan girer, **Gürbulak**'tan çıkar. Kesikli çizgi bu yol: Artvin, Erzurum, Ağrı. **KPSS 2022**

KODLA

Sarp'tan gir, Gürbulak'tan çık

Sınır kapıları: **Sarp** Gürcistan, **Gürbulak** ve **Kapıköy** İran, **Dilucu** Nahçıvan, **Habur** Irak, **Cilvegözü** ve **Ceylanpınar** Suriye, **Kapıkule** Bulgaristan, **İpsala** Yunanistan.

⚠ ÖSYM tuzağı

Osman Gazi Köprüsü Anadolu ile Trakya'yı bağlamaz: İzmit Körfezi'nin iki yakasını birleştirir. Boğaz köprüleri ve 1915 Çanakkale Köprüsü bağlar. **KPSS 2022 (iptal)**

3 Ticaret

Dış ticaret: ne satıyoruz, ne alıyoruz?

İHRACATTA PAYI YÜKSEK

Satılanlar

- Motorlu kara taşıtları
- Demir-çelik
- Kazan, makine ve cihazlar
- Tekstil, pamuk ipliği, hazır giyim
- Tarım ürünleri (fındık, kuru meyve)

İTHALATTA PAYI YÜKSEK

Alınanlar

- Petrol ve doğal gaz
- Elektronik makine ve cihazlar
- Ham demir-çelik ve hurda
- Kimyasallar, ilaç

↳ **Elektronik makine ve cihazlar** ihracat gelirinde payı az olan ürün: daha çok ithal ediliyor. **KPSS 2016**

Enerji ticareti ve boru hatları

- Petrol ve doğal gaz alınan ülkeler: **Rusya, Azerbaycan, İran, Irak** (ayrıca Kazakistan, LNG ile Katar, Cezayir, ABD). **Gürcistan** kaynak değil, hatların geçtiği transit ülke. **KPSS 2016**
- 2007'de açılan, 211 km'si Türkiye'den geçen, Hazar, Rusya ve Orta Doğu gazını Avrupa'ya taşıma projesi: **Türkiye-Yunanistan-İtalya** doğal gaz hattı (ÖSYM'nin cevabı). **KPSS 2017**
- Tablo sorusunda sadece tablodaki bilgiye dayan: tabloda dört sektör varsa **"toplam ihracat arttı"** sonucuna varılamaz. **KPSS 2015**
- Kentin doğusunda sanayinin rolü: Aliaga, Bandırma, Gebze, İskenderun sanayi kentleri; **Ayvalık** turizm ve zeytinle gelişti, sanayinin etkisi az. **KPSS 2023**

⚠ ÖSYM tuzağı

Gürcistan'dan petrol ya da gaz alınmaz: BTC ve BTE hatları Azerbaycan'dan gelip Gürcistan'dan geçer. **KPSS 2016**

4 Turizm

Turizm türleri ve yerleri

AKDENİZ KİYISI

Kıyı turizmi

Sezon en uzun: güneşli gün sayısı fazla

KPSS 2020

ERZURUM, ERZİNCAN, KARS, ARDAHAN

Kış turizmi

Kış uzun ve soğuk: "kış koridoru"

KPSS 2014

İSTANBUL VE KUŞADASI

Kruvaziyer

Büyük yolcu gemilerinin yavaşlığı limanlar

KPSS 2016

ANTALYA VE İSTANBUL

Kongre turizmi

Konaklama bol ve çeşitli, çekici yer çok

KPSS 2019

SÜMELA, MARDİN, ŞANLIURFA

İnanç turizmi

Manastır, medrese, cami ve kutsal yerler

DOĞU KARADENİZ

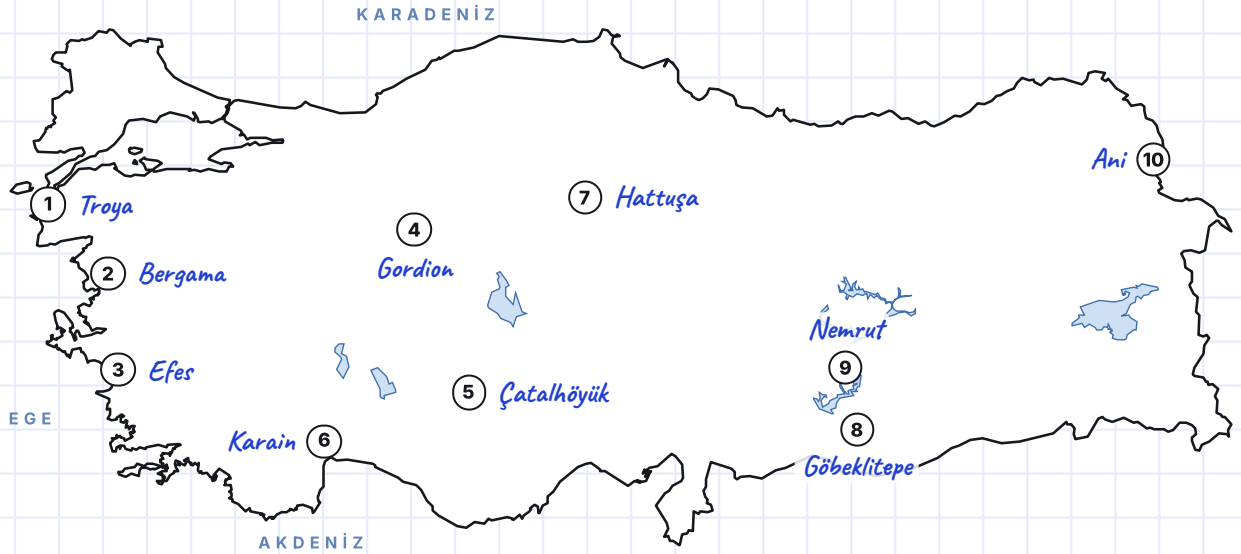
Yayla turizmi

Serin yaz, yeşil yaylalar

ÖSYM'nin sorduğu turizm bilgileri

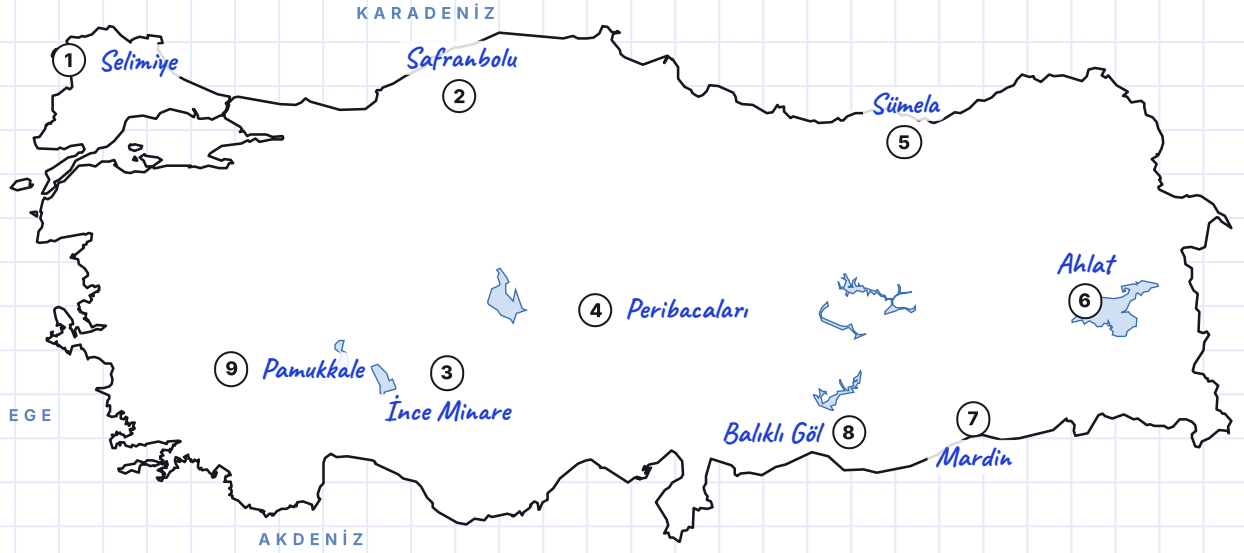
- Akdeniz'de kıyı turizmi sezonunun en uzun olmasının temel nedeni **güneşli gün sayısının fazlalığı**; kutsal ve tarihî yerler her kıyıda var. **KPSS 2020**
- 2023 Turizm Stratejisi'nin **kış koridoru** (Erzurum, Erzincan, Kars, Ardahan): **kış devresi uzun** ve **sıcaklık düşük**. Donan göller belirleyici değil. **KPSS 2014**
- Kruvaziyer turizminin en geliştiği iki liman: **İstanbul** ve **Kuşadası**. **KPSS 2016**
- Kongre turizmi: konaklama olanağı ve turistik çekicilik ister; ÖSYM 2019'da **Antalya'yı** sordu. **KPSS 2019**
- İç turizmi artıranlar: ulaşımın kolaylaşması, konaklama çeşitliliği, eğitim düzeyi ve gelirin artması. **Yeni arkeolojik kazılar** daha az etkili. **KPSS 2022 (iptal)**

Antik kentler ve tarih öncesi yerleşmeler

1. **Troya (Çanakkale)** Çanakkale **KPSS 2023**
2. **Bergama (İzmir)** İzmir; UNESCO **KPSS 2022**
3. **Efes (İzmir)** İzmir; UNESCO **KPSS 2022**
4. **Gordion (Ankara)** Ankara-Polatlı; Kral Midas'ın mezarı **KPSS 2023**
5. **Çatalhöyük (Konya)** Konya **KPSS 2019**
6. **Karain Mağarası (Antalya)** Antalya **KPSS 2019**
7. **Hattuşa ve Alacahöyük (Çorum)** Çorum (Boğazkale); Yozgat değil **KPSS 2019**
8. **Göbeklitepe (Şanlıurfa)** Şanlıurfa **KPSS 2024**
9. **Nemrut Dağı (Adıyaman)** Adıyaman
10. **Ani (Kars)** Kars **KPSS 2017**

Türk-İslam eserleri, inanç ve doğa

- ① Selimiye Camii (Edirne) Edirne **KPSS 2017**
- ② Safranbolu (Karabük) Osmanlı sivil mimarisi; UNESCO **KPSS 2024**
- ③ İnce Minare Medresesi (Konya) Konya **KPSS 2017**
- ④ Peribacaları (Nevşehir) Nevşehir-Göreme **KPSS 2024**
- ⑤ Sümela Manastırı (Trabzon) Trabzon-Maça; inanç turizmi **KPSS 2023**
- ⑥ Ahlat Kümbetleri (Bitlis) Bitlis **KPSS 2017**
- ⑦ Mardin: Kasımiye Medresesi, Deyrulzafaran Manastırı medrese ve manastır **KPSS 2021**
- ⑧ Balıklı Göl (Şanlıurfa) Şanlıurfa; Adıyaman değil **KPSS 2017**
- ⑨ Pamukkale (Denizli) Denizli; traverten

ÖSYM'nin eşleştirmeleri: hangi varlık hangi ilde?

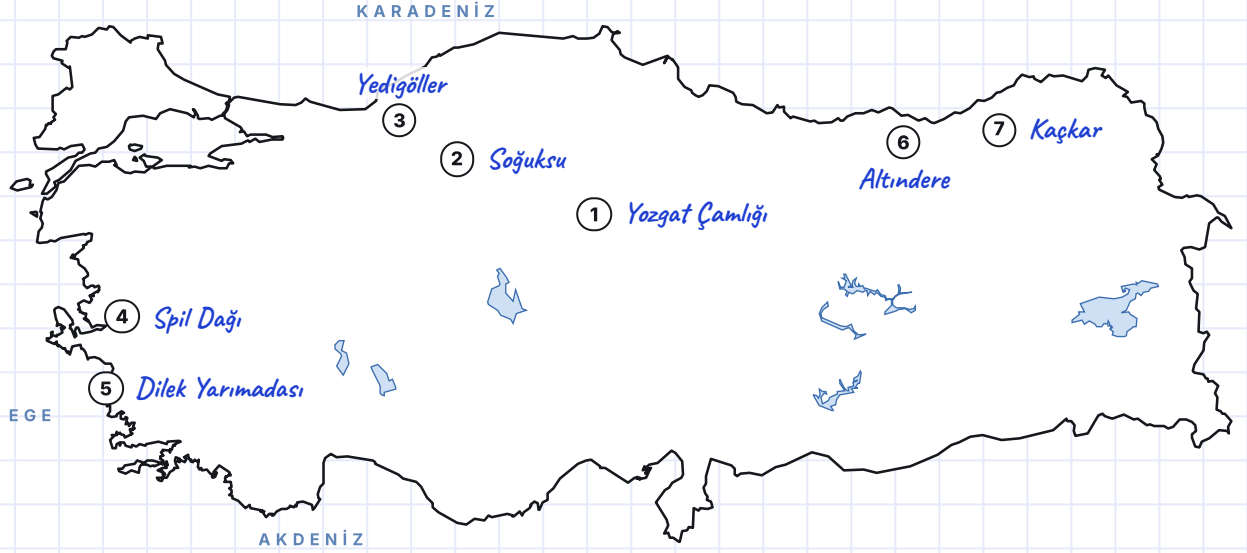
VARLIK	İL
Balıklı Göl	Şanlıurfa (Adıyaman değil) KPSS 2017
Ahlat Kümbetleri	Bitlis KPSS 2017
Ani Harabeleri	Kars KPSS 2017
Hattuşa, Alacahöyük	Çorum (Yozgat değil) KPSS 2019
Karain, Çatalhöyük, Truva	Antalya, Konya, Çanakkale KPSS 2019
Efes ve Bergama	İzmir: UNESCO listesinde iki varlık KPSS 2022
Sümela, Troya, Hattuşa, Gordion	Trabzon, Çanakkale, Çorum, Ankara: İzmir yok KPSS 2023
Kasımiye, Deyrulzafaran	Mardin KPSS 2021

KODLA

Hattuşa Çorum'un, Balıklı Göl Urfa'nın

En çok karıştırılan iki eşleştirme: **Hattuşa** Çorum'da (Boğazkale), Yozgat'ta değil; **Balıklı Göl** Şanlıurfa'da, Adıyaman'da değil. Adıyaman'ın simgesi Nemrut Dağı.

Milli parklar

- ① **Yozgat Çamlığı** ilk milli park (1958): karaçam, ardıç, meşe **KPSS 2018**
- ② **Soğuksu (Ankara)** Ankara-Kızılcahamam **KPSS 2024**
- ③ **Yedigöller (Bolu)** Bolu **KPSS 2024**
- ④ **Spil Dağı (Manisa)** Manisa **KPSS 2024**
- ⑤ **Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası (Aydın)** Aydın **KPSS 2024**
- ⑥ **Altındere Vadisi (Trabzon)** Trabzon-Maça; Sümela burada. Erzincan değil **KPSS 2024**
- ⑦ **Kaçkar Dağları (Rize)** Rize

⚠ ÖSYM tuzağı

Altındere Vadisi Milli Parkı, Erzincan'da değil, **Trabzon'da** (Maça; Sümela Manastırı içinde). Soğuksu Ankara, Spil Dağı Manisa, Dilek Yarımadası Aydın, Yedigöller Bolu.

KPSS 2024

⑤ ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- ① Cumhuriyetin ilk yıllarında demir yolu öncelikliydi; kara yolu ağırlığı 1950 sonrası. Demir yolu 25 bin km'yi geçmedi. **KPSS 2014**
- ② Yük taşımada yurt içi kara yolu, yurt dışı deniz yolu. **KPSS 2014**

- 3 Kış koridorunda etkili olan uzun kış ve düşük sıcaklık; donan göller değil. **KPSS 2014**
- 4 Kıyıda hızlı trenin sorunu dağlık arazinin yapım maliyeti; turizm ya da fay değil. **KPSS 2015**
- 5 Sadece dört sektör verilen tablodan toplam ihracatın arttığı sonucu çıkmaz. **KPSS 2015**
- 6 Kruvaziyer turizmi en çok İstanbul ve Kuşadası'nda. **KPSS 2016**
- 7 Petrol ve gaz alınmayan ülke Gürcistan (transit); Irak, İran, Rusya, Azerbaycan kaynak. **KPSS 2016**
- 8 İhracat gelirinde payı az olan elektronik makine ve cihazlar; demir-çelik ve taşıtlar yüksek. **KPSS 2016**
- 9 2007'de açılan, Avrupa'ya gaz taşıma projesi Türkiye-Yunanistan-İtalya hattı; BTC petrol hattı. **KPSS 2017**
- 10 Balıklı Göl Adıyaman'da değil Şanlıurfa'da. **KPSS 2017**
- 11 Türkiye'nin ilk milli parkı Yozgat Çamlığı (1958). **KPSS 2018**
- 12 Ulaşım maliyeti dağları dik kesen kuzey-güney hatlarında en yüksek. **KPSS 2018**
- 13 Hattuşa Yozgat'ta değil Çorum'da. **KPSS 2019**
- 14 Kongre turizmi seçenekler arasında en çok Antalya'da gelişti. **KPSS 2019**
- 15 Komşu ülkeyle sınırı olmayan il Siirt; Edirne, Artvin, Kars, Mardin sınır ili. **KPSS 2019**
- 16 Akdeniz'de sezonun uzun olması güneşli gün sayısından. **KPSS 2020**
- 17 Demir yolu olmayan alan Kastamonu-Sinop; İzmir, Sivas, Adana ve Siirt'te var. **KPSS 2020**
- 18 Kıtaların yaklaştığı konumun avantajı ulaşım güzergâhları; balık ya da sanayi çeşidi değil. **KPSS 2021**
- 19 Kasımiye Medresesi ve Deyrulzafaran Manastırı Mardin'de. **KPSS 2021**
- 20 Denize dolgu havalimanı Ordu-Giresun; Antalya, Dalaman, İzmir, Sinop değil. **KPSS 2021**

21 Osman Gazi Köprüsü Anadolu ile Trakya'yı bağlamaz, İzmit Körfezi'ni geçer.

KPSS 2022 (iptal)

22 İç turizmin artmasında yeni arkeolojik alanların araştırılması az etkili.

KPSS 2022 (iptal)

23 Gürcistan'dan Artvin üzerinden İran'a: Sarp, sonra Gürbulak. KPSS 2022

24 Petrol ve gaz kara yoluyla değil boru hattıyla; Kabotaj Kanunu deniz yolu için.

KPSS 2022

25 UNESCO listesinde birden çok kültürel varlığı olan il İzmir (Efes, Bergama).

KPSS 2022

26 Gelişmesinde sanayinin etkisi az olan kent Ayvalık; Aliğa, Bandırma, Gebze, İskenderun sanayi kenti. KPSS 2023

27 Sümela Trabzon, Troya Çanakkale, Hattuşa Çorum, Gordion Ankara: İzmir yok.

KPSS 2023

28 Sivas ile Ankara arasında otoyol yok. KPSS 2023

29 Doğu Ekspresi Muş'tan geçmez: Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Erzincan, Erzurum, Kars.

KPSS 2023

30 2024'te İstanbul'dan hızlı trenle gidilemeyen kent İzmir; Ankara, Konya, Karaman, Sivas'a gidilir. KPSS 2024

31 Altındere Vadisi Erzincan'da değil Trabzon'da. KPSS 2024

32 Haritada Safranbolu, Hattuşa, Kapadokya ve Göbeklitepe anlatıldı; Batı Karadeniz kıyısındaki alan anlatılmadı. KPSS 2024

6 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında ulaşımda demir yoluna öncelik verildi.

D Y

2. Yurt dışı yük taşımacılığında hava yolu egemendir.

D Y

3. Kabotaj Kanunu kara yolu taşımacılığını düzenler.

D Y

4. Osman Gazi Köprüsü İzmit Körfezi'nin üzerindedir.

D Y

5. Doğu Ekspresi Ankara'dan Kars'a gider. ☐ D ☐ Y
6. Gürcistan Türkiye'nin petrol aldığı ülkelerdendir. ☐ D ☐ Y
7. Hattuşa Yozgat'tadır. ☐ D ☐ Y
8. Balıklı Göl Şanlıurfa'dadır. ☐ D ☐ Y
9. Türkiye'nin ilk millî parkı Yozgat Çamlığı'dır. ☐ D ☐ Y
10. Altındere Vadisi Millî Parkı Erzincan'dadır. ☐ D ☐ Y
11. Akdeniz'de turizm sezonunun uzun olmasının nedeni güneşli gün sayısıdır. ☐ D ☐ Y
12. Siirt'in komşu bir ülkeyle sınırı vardır. ☐ D ☐ Y
13. Ordu-Giresun Havalimanı denize dolgu yapılarak inşa edildi. ☐ D ☐ Y
14. İzmir'de UNESCO listesinde iki kültürel varlık vardır. ☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. D Kara yolu 1950 sonrası öne geçti.	8. D Adıyaman değil.
2. Y Deniz yolu.	9. D 1958'de ilan edildi.
3. Y Deniz yolu, 1926.	10. Y Trabzon-Mağka.
4. D Anadolu ile Trakya'yı bağlamaz.	11. D Ana etken.
5. D Kayseri, Sivas, Erzincan, Erzurum üzerinden.	12. Y Sınır ili değil.
6. Y Transit ülke.	13. D Rize-Artvin de öyle.
7. Y Çorum, Boğazkale.	14. D Efes ve Bergama.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2014-2024 KPSS Genel Kültür testleri.